

Täysistunto

Tiistai 14.6.2022 klo 13.59—18.05

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 94/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään yksi tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu. Esittely, ministeri Mikkonen.

Keskustelu

14.01 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja muuttunut turvallisuusympäristö ovat tehneet rajaturvallisuudesta ajankohtaisen kysymyksen. Tällä hetkellä rajalla tilanne on vakaa ja yhteistyö suomalaisten ja venäläisten rajaviranomaisten kanssa toimii aivan normaalisti, mutta on pysyttävä varautumaan myös nopeisiin muutoksiin.

Turvallisuusviranomaiset ovat varautuneet hyvin erilaisiin häiriötilanteisiin, ja suomalaiset voivat hyvillä mielin luottaa siihen, että Rajavartiolaitos puolustaa Suomen rajojen koskemattomuutta.

Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on entisestään vahvistaa rajaturvallisuutta parantamalla Rajavartiolaitoksen kykyä varautua ja vastata normaaliolojen tehtävistä, normaaliolojen häiriötilanteista ja poikkeusolojen tehtävistä. Hallituksen esityksen taustalla on sisäministeriössä tehty laaja esiselvitys rajavartiolainsäädännön muutostarpeista sekä selvitys lainsäädännön kehittämistarpeista muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaihtamiseen varautumiseksi. Tähän esitykseen on valittu tunnistetuista muutostarpeista kaikkein kiireellisimmät, joiden valmistelu myös onnistui tässä ajassa. Rajavartiolaikiin ehdotetut muutokset muodostavat yhdessä valmiuslakiin ehdotettujen päivitysten kanssa kokonaisuuden, jolla vastataan kattavasti rajaturvallisuuteen kohdistuviin uhkiin.

Nyt tässä käsillä olevassa esityksessä rajavartiolaikiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen sääntely rajanylitysliikenteen rajoittamisesta. Kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi sen kaltaiset rajoitukset, joita on ollut käytössä koronapandemian vuoksi. Rajavartiolaikiin lisättäisiin myös uusi sääntely, jonka mukaan valtioneuvosto voisi päättää kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisestä Suomen valtakunnan rajalla yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan, jos se on välttämätöntä lyhyessä ajassa tapahtuvasta poikkeuksellisen suuresta maahantulijoiden määrästä tai vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvasta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

maahantulosta yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi.

Jos keskittämisestä päätettäisiin hybridivaikuttamisen vuoksi, tavoitteena on keskeyttää vieraan valtion vaikuttamistoimet heti alkuvaiheessa. Tarkoituksena on estää muuttoliikkeen välineellistämisen vaikutusten laajentuminen sellaisiksi, että ne täyttävät valmiuslain poikkeusolojen määritelmän ja edellyttäisivät valmiuslain lisätoimivaltuuksien käyttöön-ottoa.

Rajanylitysliikennettä ei kuitenkaan saisi rajoittaa ja kansainvälisen suojelun hakemista ei saisi keskittää enempää kuin mikä on välttämätöntä vakavan uhan torjumiseksi. Sääntelyllä ei estettäisi oikeutta hakea kansainvälistä suojelua Suomesta. Tosiasiallinen mahdollisuus hakea turvapaikkaa mahdollistettaisiin kaikissa tilanteissa.

Lisäksi rajavartiolakiin lisättäisiin täydentävät säännökset esteiden rakentamisesta rajavyyhykkeelle. Esteet voisivat olla pysyviä tai tilapäisiä. Lähtökohtaisesti esteet koostuisivat aidasta, kulku-urasta ja valvontatekniikasta. Hallitus tekee myöhemmin päätöksiä raja-esteistä itärajan kriittisille alueille Rajavartiolaitoksen selvityksen pohjalta, mutta tämä lakimuutos mahdollistaisi sellaiset.

Rajavartiolakiin lisättäisiin myös uusi sääntely velvollisuudesta luovuttaa Rajavartiolaitokselle lyhytaikaisesti kiireellisessä tehtävässä välttämätöntä omaisuutta sekä suorittaa lyhytaikaisesti välttämättömiä palveluja. Ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen tehtävien suorittamisesta huolehdittaisiin Rajavartiolaitoksen omin resurssein sekä muilta viranomaisilta saatavan virka-avun tuella. Joissain tapauksissa voisi kuitenkin olla syytä käyttää tämän lain mahdollistamaa pykälää, ja silloin tietenkin tästä maksettaisiin täysi korvaus.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolaki on yksi niistä keinoista, joilla hallitus vahvistaa rajaturvallisuutta. Hallitus on jo aiemmin tehnyt päätöksen kahden uuden ulkovartiolaivan hankinnasta, ja tänä keväänä päätimme myös uusia Rajavartiolaitoksen valvontakoneet. Lisäksi rajavartioiden määrää lisätään sadalla hengellä ja rajan tekniset valvontajärjestelmät päivitetään nopeutetusti. Haluamme varmistaa sen, että Suomi huolehtii kaikissa tilanteissa sen rajojen koskemattomuudesta ja turvallisuudesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

14.07 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Oikeus hakea turvapaikkaa on ihmisoikeus. Tätä lausetta joutuu nykyään valitettavasti toistamaan päivästä toiseen. Tälle aikakaudelle ominaista on myös se, että aivan perustavanlaatuiset ihmisoikeudet kyseenalaistetaan. Turvapaikanhakijat ovat usein se ryhmä, josta on lupa puhua solvaten ja leimaten niin, että heidän oikeutensa olemassaoloon kiistetään. Sanat ovat tekoja, ja solvaava puhe näkyy turvapaikanhakijoiden arjessa kiristyvinä asenteina ja loukkaavana kohteluna. Siksi meillä kaikilla on vastuu siitä, miten me turvapaikanhakijoista myös täällä salissa puhumme. Keskusteluilmapiiri, jossa yhä yleisemmin asetetaan vastakkain ihmisoikeudet ja turvallisuus sekä esitetään jokaista turvaavat, sitovat ihmisoikeusvelvoitteet uhkana, on huolestuttava. Ihmisoikeuksien nakertaminen turvallisuuden nimissä on arkipäivää autoritäärisissä valtioissa, mutta sama normalisoituu pelottavasti myös meillä. Tällainen keskustelu on vastuutonta. Turvallisuus on sisäänrakennettu ihmisoikeusjärjestelmään muun muassa hyväksyttävänä rajoitusperusteena, mutta on myös rajoittamattomia oikeuksia.

Arvoisa puhemies! Suomi valvoo rajojaan kansainvälisen oikeuden mukaisesti. Nyt esitetyt rajavartiolain tiukennukset yhdessä muiden toimien kanssa vastaavat ajankohtaisiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

turvallisuushkiin. Kuten hallituksen esityksessä tuodaan hyvin ilmi, valtion on valvottava rajojaan ja EU:n jäsenenä Suomella on velvoite valvoa unionin ulkorajaa. Tämä on kuitenkin tehtävä kansainvälisiä velvoitteita ja EU-lainsäädäntöä kunnioittaen siten, että pakolaisten ja kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden oikeuksia erityisesti palautuskiellon osalta ei loukata. Niin kansainväliset sopimukset kuin pakolaisten oikeusasemaa koskeva Geneven pakolaisyleissopimus, YK:n kidutuksen vastainen yleissopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus ja EU:n perusoikeuskirja sääntelevät oikeutta turvapaikkaan ja palautuskieltoa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien on todennut, että Schengen-alueen ulkorajalla Euroopan ihmisoikeussopimuksen oikeuksien tehokas toteutuminen edellyttää, että valtiot mahdollistavat laillisia väyliä maahan pääsemiseksi valtion rajalle saapuneille. Tämä tarkoittaa, että suojelua hakevilla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, Suomi ei voi missään tilanteessa kieltäytyä vastaanottamasta turvapaikkahakemuksia ilman, että toimenpiteellä loukattaisiin perustuslakiin, Suomea velvoittaviin EU-säädöksiin ja kansainvälisiin velvoitteisiin sisältyvää palautuskiellon periaatetta. Tosiasiallinen mahdollisuus hakea turvapaikkaa on siis turvattava.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä esitetään, että valtioneuvosto voi päättää kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämistä Suomen valtakunnanrajalla yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan. Edellytyksenä olisi, että tämä on välttämätöntä esimerkiksi lyhyessä ajassa tapahtuvasta poikkeuksellisen suuresta maahantulijoiden määrästä johtuen tai kansalliselle turvallisuudelle aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi. On syytä huomioida, että jo Venäjän syöksy yhä autoritäärisemmäksi valtioksi ja ihmisoikeustoimijoiden, järjestöjen ja toisinajattelijoiden kohtelu voi hyvinkin tarkoittaa venäläisten turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymistä rajallamme. Pelkkä poikkeuksellisen suurikaan maahantulijoiden määrä ei kuitenkaan ole peruste vaikeuttaa maahanpääsyä tai turvapaikanhakua, eikä pelkkä maahantulijoiden suurikaan määrä itsessään luo vakavaa uhkaa kansalliselle turvallisuudelle. Maahantulijoiden määrä ei myöskään itsessään indikoi, onko kyse hybridi-vaikuttamisesta.

Arvoisa puhemies! Hybriditoimenpiteiden tarkoitus on nimenomaan aiheuttaa epävarmuutta ja sekaannusta. Tällaisessa tilanteessa on entistä tärkeämpää, että seisomme yhtenä rintamana demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien takana. [Kokoomuksen ryhmästä: Ja Suomen takana!] Mikäli alamme joustaa oikeudellisista velvoitteistamme ja periaatteistamme, rapautamme itse yhteiskuntamme vakautta. Vaikeina hetkinä ihmisoikeusjärjestelmää koetellaan, mutta on tärkeää, että varmistamme ihmisoikeuksien toteutumisen ja turvaamme demokratian vakauden. Me selviämme kyllä vaikeistakin tilanteista pitämällä ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaatteen johtotähtenä ja pään kylmänä. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Matti Vanhanen: Halua vastauspuheenvuoroihin on, mutta pidämme ensin nämä ennakkoon vaivalla hankitut yhteensä neljä puheenvuoroa, ja sen jälkeen käydään debattiin. Eli edustajat Heinonen, Essayah ja Laiho. — Ensimmäinen edustaja Heinonen.

14.12 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos. — Kyse on rajaturvallisuudesta. Valmiuslaki ja nyt tämä rajavartiolaitos ovat eduskunnan käsittelyssä, ja tässä edellä nostettiin esille tämä rajanylityspaikkakysymys. Ottaisin puheenvuoroni alkuun yhden kysymyksen, konkreettisen kysymyksen ministeri Mikkoselle rajavartiolaitospaikoista,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

joista kirjoitetaan tämän lain 16 §:ssä. Siinä todetaan, että tämä turvapaikkahakemusten vastaanottaminen voidaan keskittää yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan — yhteen tai useampaan. Kyseisen pykälän perusteluissa todetaan, että rajanylityspaikat ovat nämä maarajat, tietyt lentoasemat ja satamat. En nyt kysy ministeri Mikkoselta, että riittääkö, kun tämä kohdennetaan esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalle, kun tässä sanotaan, että yhteen tai useampaan.

Arvoisa puhemies! Itse ajattelen aina niin, että hätää kärsivien ihmisten turvapaikkaoikeutta on kunnioitettava. Mutta ajattelen myös, että poikkeustilanteissa meidän tulee saada rajamme kiinni. Suomi ei mielestäni ole tällä hetkellä riittävästi varautunut tähän tilanteeseen. Esimerkiksi viime vuonna Puolan rajalla nähty Belaruksen siirtolaisvirtojen avulla tekemä hybridivaikutus ja -hyökkäys oli konkreettinen osoitus siitä, mitä tänä päivänä saattaa tapahtua. Kyseessä oli vihamielisen valtion tarkasti organisoitu toiminta EU:ta ja sen yhtä jäsenvaltiota kohtaan. Kokoomus edellytti silloin ja jo aiemmin, että lait pitää säätää viipymättä toimiviksi.

Minusta pitää olla, arvoisa puhemies, itsestään selvää, että jos jokin vihamielinen valtio, on se sitten mikä tahansa, haluaa hyödyntää muuttoliikettä poliittisena tai muuna vaikutuskeinona, niin näiltä toimilta meidän pitää pystyä itsenäisenä valtiona suojautumaan. Oppositio perussuomalaisten ja kokoomuksen johdolla vaati jo viime syksynä välikysymyksenkin kautta lainsäädäntöön hätätilapykälää. Sen nojalla turvapaikkahakemusten vastaanottaminen voitaisiin — olisi voitu — keskeyttää. Valitettavasti hallituspuolueet totesivat, että tähän ei ole tarvetta, ei edes välineellistetyin maahanmuuton tilanteessa. Silloin oli tilanne Belaruksen ja Puolan rajalla. Belaruksen joukot saattoivat siis tuhansia ihmisiä Puolan rajalle ja työnsivät heitä yli vaikuttamistarkoituksessa. Kyse oli diktaattori Lukašenkan hybridihyökkäyksestä, jolla maa yritti painostaa koko EU:ta.

Kokoomus on vaatinut lainsäädäntöä, jossa kansallisen turvallisuuden ja yleisen järjestyksen turvaamiseksi turvapaikkahakua pitäisi voida rajoittaa, mutta ei pelkästään rajoittaa, vaan kokonaan estää tilapäisesti laajamittaisen maahanmuuton tilanteessa. Maamme pitää valmistautua sulkemaan koko raja, on sitten kyse itä-, pohjois-, etelä- tai länsirajasta, kun kyse on muuttoliikkeen välineistämisestä. Meidän tulee taata kansallinen turvallisuus ja yleinen järjestys myös tällöin. Voin todeta, että valitettavasti koko Euroopan turvapaikkajärjestelmä on tietyllä tavalla rikki. Se on valitettavan altis väärinkäytöksille, ja sitä on käytetty väärin. Raja pitää voida sulkea laajamittaisen välineellistetyin maahanmuuton tapahtuessa, aivan kuten muuten muutkin EU:n rajavaltiot ovat tehneet: Puola, Liettua, monet muut.

Kansainvälinen oikeus itse asiassa sallii kyllä poikkeamat niistä kansainvälisistä velvoitteista, joihin täälläkin on viitattu. EU tunnustaa tämän, Kreikka ja Liettua ovat sulke-neet rajansa turvapaikkahakulta EU:n komissionkin hyväksynnällä. Jotkut ovat todenneet, että ei Suomi voi olla EU:n heikoin lenkki tässä tilanteessa. Hätää kärsivien ihmisten turvapaikkaoikeutta on kunnioitettava, mutta poikkeustilanteissa, poikkeuksellisissa tilanteissa, kun turvapaikkalainsäädäntöä käytetään tietoisesti painostamiseen, pitää tällaista toimintaa pystyä estämään sekä Suomen että koko EU:n.

Vuoden 2015 tapahtumat itse asiassa haastoivat koko turvapaikkajärjestelmää. Kansainvälisiä sopimuksia ei ole tehty sen kaltaisiin tilanteisiin. Ja sen kaltaiset tilanteet itse asiassa haastavat myös sitä oikeutta, että aidosti turvapaikkaa tarvitsevat ihmiset eivät sitä aina tulisi saamaan. Kun pystymme toimimaan jatkossa tehokkaasti, silloin me pystymme autamaan heitä, jotka oikeasti tarvitsevat apua. Tulijoita voi Eurooppaan olla miljoonia, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

kestävä ratkaisu ei ole se, että tänne ja myös Suomeen otetaan vastaan kaikki, jotka osaavat sanoa ”turvapaikka” ilman mitään todellisia perusteita. Silloin jäävät helpolla auttamatta ne lapset, naiset, perheet, jotka aidosti tarvitsevat apua.

No sitten tämä toinen esitys, aitakeskustelu. Aitakeskusteluhan virisi viime syksynä, kun entinen sisäministeri, kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Kai Mykkänen nosti asian esiin. Marraskuussa Mykkänen ehdotti, että kriittisimmät alueet itärajasta aidataisiin. Tällöin ajatus ammuttiin vasemmistohallituksesta ja keskustan johdolla laajasti alas. Yle kysyi asiasta Kaakkois-Suomen kansanedustajilta joulukuussa. Entinen ministeri Hanna Kosonen totesi, että aidalla olisi samanlaista symbolista merkitystä kuin Trumpin pystyttämällä aidalla Meksikossa, ja tuotiin esille, että diplomaattisin keinoin Venäjän kanssa pitää toimia. Samalla lailla totesi myös Heli Järvinen. Ja keskustasta tyrmättiin Mykkäsen ehdotus ja kysyttiin — suora lainaus: ”Kysyn edelleen, oletteko te tosissanne?”

Arvoisat keskustalaiset, kiitos, että te olette vihdoinkin myös tosissanne. Nyt hallitus toteuttaa Mykkäsen esityksen, ja täytyy todeta kiitos koko hallitukselle, että vihdoinkin olette edes tältä osin tosissanne. [Välihuutoja]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

14.20 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä on tavoitteena parantaa Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia varautua ja vastata normaaliolojen häiriötilanteisiin ja myöskin poikkeuksellisiin tilanteisiin. Tämä esitys sisältää kiireellisimmiksi katsotut muutokset muun muassa muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybrdivaikuttamiseen varautumiseksi. On muistettava, että meillä täällä eduskunnassa on jo käsittelyssä valmiuslain muutos, joka sitten sisältää muun muassa uuden hybrdivaikuttamiskäytännön, eli siinä, missä normaaliolojen valtuudet loppuvat, sitten siirrytään poikkeusolojen valtuuksien alle.

Keskeiset ehdotukset tässä hallituksen esityksessä liittyvät ensinnäkin rajanylitysliikenteen rajoittamiseen, ja tämä täydentää tällä hetkellä voimassa olevaa lakia, mutta sitten on myöskin tämä kansainvälisen suojelun hakemisen keskittäminen, joka tässä on nyt sitten uutena esityksenä. Hallitushan, niin kuin täällä olemme edellä kollegoiden suusta kuulleet, on esityksessään tullut siihen tulokseen, että missään olosuhteissa ei ole mahdollista turvapaikkahakemusten vastaanottamista keskeyttää.

Sen lisäksi tähän Rajavartiolaitoksen lakiin ollaan lisäämässä esteiden rakentaminen rajavyyhykkeelle ja vielä sitten velvollisuus luovuttaa lyhytaikaisesti täyttä korvausta vastaan Rajavartiolaitokselle sen kiireellisessä yksittäisessä tehtävässä välttämätöntä omaisuutta ja myöskin suorittaa lyhytaikaisesti välttämättömiä palveluita käyvän hinnan mukaista korvausta vastaan.

Mutta, arvoisa puhemies, kuitenkin se kaikkein tärkein tästä lainsäädännöstä puuttuu, eli se tärkein, mikä jää puuttumaan, on juuri tämä turvapaikanhaun väliaikainen keskeyttäminen, koska sillä olisi iso ennaltaehkäisevä vaikutus. Tällaisen mekanismin olemassaolo kertoisi sen, että meidän rajalle ei kannata tällaista hybrdivaikuttamiskampanjaa edes tehdä.

Tämän esityksen mukaan kansallisesta turvallisuudesta ja alueellisesta koskemattomuudesta huolehtiminen on hoidettava siten, että samalla pystytään täyttämään velvoite tutkia kansainvälistä suojelua koskevat pyynnöt. Vaikka kaikin puolin kyllä kannatan hädän-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

alaisten ihmisten auttamista ja ajattelen, että Suomi pystyy omalta osaltaan kantamaan myös globaalia vastuuta, niin tässä esityksessä on ongelmallista se, että tämä turvallisuudesta huolehtiminen — siis kansallisesta turvallisuudesta huolehtiminen — ja kansainvälisen suojelun rinnastaminen on vedetty samalle viivalle — tämä on ongelmallista.

Tietenkin me ymmärrämme tässä maailmanajassa, että ylipäättänsä EU:n ja myöskin kansainvälisen yhteisön pidemmällä tähtäimellä tulisi löytää sellainen järjestelmä, joka ei mahdollista muuttoliikkeen mobilisointia tällaisena painostuskeinona ja hybridivaikuttamiskeinona, ja haluan vielä kiinnittää huomiota siihen, että kokonaisuudessaan tällainen järjestelmä, joka mahdollistaa ihmisten käyttämisen painostuskeinona, on väärin myöskin näitä ihmisiä kohtaan. Samalla kun pyrimme auttamaan joitakin, me päädymme silloin tukemaan sellaista järjestelmää, joka tuottaa epäterveitä ja kansallista turvallisuutta vaarantavia tilanteita.

Täytyy sanoa hallitukselle palautteena, että on valitettavaa, että tässä matkalla on tullut näihin hallituksen ajatuksiin mutkia, koska hallitushan lupasi — me muistamme hyvin täällä salissa — silloin, kun valmiuslakiesityksen toivat, että he tuovat sellaisen pykäläesityksen mukanaan, joka on täydentävä esitys ja jolla annetaan mahdollisuus rajan sulkemiseen hybridivaikuttamisen tilanteessa, ja hallituksen tulkinta on ollut EU:lta, komissiolta, tätä asiaa kyselyään se, että tällaista pykälää ei voitaisi nyt sitten tänne lakiin kirjata. Minusta on tärkeää nyt ministeriltä kysyä ja saada selvyys siihen, mitä sieltä komissiolta on tarkalleen ottaen kysytty ja mitä sieltä on tarkalleen ottaen vastattu, koska me tiedämme, että tämä sulkemismahdollisuus on tämän valmiuslaki- ja rajavartiolaitoskokonaisuuden ytimessä. Se muodostaa sen ytimen, ja siksi olisi niin tärkeää, että me saisimme tietää, mitä on kysytty ja mitä on tarkalleen ottaen vastattu. Ajattelen näin, että meillä kansanedustajilla on oikeus tämä tieto saada.

Kaiken kaikkiaan on totta kai tärkeää, että me pystymme nyt yhdessä eduskunnassa pikaisesti laatimaan sellaiset lait, jotka parhaalla mahdollisella tavalla suojaavat meidän kansallista turvallisuutta ja myöskin sitten varmistavat viranomaisten riittävät toimivaltuudet. Sen suhteen tämä esitys on yhdessä tuon valmiuslain kanssa nyt hyvin tarkasti siellä valiokuntakäsittelyssä kammattava ja tarvittaessa tehtävä muutokset. Tarvittaessa — eduskunta on lainsäädäntöelin — on tehtävä sellaiset muutokset, että me pystymme varmistamaan kansallisen turvallisuuden kaikissa olosuhteissa, kaikenlaisissa erilaisissa hybridivaikuttamisolosuhteissa.

Tietysti tässä varmasti, kun näitä lakeja nyt katsotaan rinnakkain, on ehkä syytä pyytää myöskin hallitukselta selvitystä joko täällä salissa jo käytävässä keskustelussa tai myöhemmin valiokuntakuulemisen yhteydessä rajavartiolaitos- ja valmiuslakien välisen rajapinnan kohdista, muun muassa esimerkiksi näistä omaisuuden luovutusvelvollisuuteen liittyvistä. Nythän nämä pykälät löytyvät sitten molemmista laeista, ja siinä mielessä ajattelen näin, että normaalilainsäädäntöä koskevassa esityksessä se menee varsin pitkälle, mutta tähän me saamme ehkä sitten hallitukselta tarkentavia selvityksiä.

Arvoisa puhemies! Laki on sinällensä tärkeä viedä eteenpäin, mutta se on tällaisenaan riittämätön. Toivon ja luotan, että meillä eduskunnassa löytyy yhteinen tahtotila sen pykälän kirjaamiseen, jolla voimme varmistaa kansallisen turvallisuuden. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laiho.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

14.26 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä rajavartiolaitain muuttamisesta esitetään muutoksia rajavartiolaitain muun muassa muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen varautumiseksi, ja nämä toimivaltuudet olisivat käytettävissä sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa.

Tämä esitys, jossa ehdotetaan 16 §:n muuttamista, kohdistuisi nimenomaan rajanylitysliikenteen rajoittamiseen ja kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämiseen. Eli siinä rajanylitysliikennettä voitaisiin rajoittaa, jos se olisi välttämätöntä vakavan yleisen järjestyksen, kansallisen turvallisuuden tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjumiseksi. Lisäksi voitaisiin keskittää kansainvälisen suojelun hakeminen Suomen valtakunnanrajalla yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan, jos se on välttämätöntä lyhyessä ajassa tapahtuvasta poikkeuksellisen suuresta maahantulijoiden määrästä tai vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvasta maahantulosta yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi.

Tämä on sinällensä hyvä asia, mutta tässä on se ongelma, että esityksen mukaan yksi rajanylityspaikka olisi jatkossakin kuitenkin oltava auki kaikissa tilanteissa, myös hybridivaikuttamisen oloissa, ja tässä on tämän lakiesityksen puute. Eli tämä esitys ei tuo uusia toimivaltuuksia maastorajan ylitysten torjumiseksi tällaisessa hybridivaikuttamistilanteessa. Hybridivaikuttamistilanteessa on todennäköistä, että paine kohdistuu varsinaisten rajanylityspaikkojen ohella myös maastorajausuusiin. Onkin välttämätöntä, että hallitus täydentää tätä esitystä niin, että saadaan mukaan myös säännös, jonka perusteella voitaisiin myös kokonaan keskeyttää turvapaikkahakemusten vastaanottaminen. Lisäksi viranomaisille olisi säädettävä riittävät toimivaltuudet estää luvattomat maastorajan ylitykset.

Poliisihallituksen lausuntopalautteessa tuotiin esille, että poliisin ulkomaalaisvalvonnan ja rikostorjunnan näkökulmasta on tärkeää huomioida se, että muuttoliikettä välineellistävissä toiminnassa käytetään sellaisiakin ihmisryhmiä, jotka eivät ole kansainvälisen suojelun tarpeessa. Tämä on siis Poliisihallituksen esille tuomaa. Ja haluan korostaa, että totta kai inhimillisessä hädässä olevia ihmisiä on autettava, mutta tässä on nimenomaan kyse siitä, että jos tarkoituksellisesti turvapaikanhakijoita ohjataan hybridivaikuttamistaroituksessa rajalle, niin se on näiden ihmisten hyväksikäyttöä, ja myöskin on huomioitava, että kaikki eivät välttämättä ole edes suojelun tarpeessa, kuten Poliisihallituskin lausunnossaan nostaa esille.

Tässä esityksessä ehdotetaan rajavartiolaitain lisättävän myös säännös omaisuuden tilapäisestä luovutusvelvollisuudesta ja palveluiden tilapäisestä suoritusvelvollisuudesta, eli voitaisiin määrätä yksityishenkilö, yksityinen elinkeinonharjoittaja tai yksityinen yhteisö antamaan lyhytaikaisesti Rajavartiolaitoksen käyttöön omaisuutta sekä yksityinen elinkeinonharjoittaja tai yksityinen yhteisö suorittamaan lyhytaikaisesti palveluja Rajavartiolaitokselle. Tämä voisi koskea esimerkiksi kulkuneuvoja, työkoneita tai muuta kalustoa, elintarvikkeita, tietoliikennetyhteyksiä, polttoaineita, ja kyseessä olisi omaisuuden lyhytaikainen käyttöoikeus. Huomioikaa, että tämä olisi mahdollista normaalitilanteessa.

Onkin aivan ihmeellistä, että tätä ihmisten perusoikeuksiin kajoavaa toimivaltuutta voitaisiin käyttää normaalitilanteessa ja tilanteessa, jossa rajaa ei pystytä laittamaan kiinni, mutta ihmisten elinkeinon harjoittamiseen ja yksityiseen omaisuudensuojaan voitaisiin kajoa. Tämä problematiikka on vastaavaa kuin tällä hetkellä eduskunnassa käsittelyssä olevassa valmiuslaissa ja sen 122 §:ssä.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös rajaesteiden mahdollistamista, niiden rakentamista rajalle. Sinänsä tämä on tärkeä ja kannatettava esitys, mutta samanaikaisesti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

meidän olisi kuitenkin pystyttävä vaikuttamaan siihen, että myöskin turvapaikkahakemusten vastaanotto voitaisiin keskeyttää.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on pääsääntöisesti kannatettava, mikäli siihen saadaan nämä puuttuvat säännökset. Lakiesitysten pitää olla uskottavia. Kansallinen turvallisuus on jokaisen valtion omassa päätösvallassa ja sen eteen pitää pystyä tekemään niitä toimia, jotka ovat tarpeen.

Itse mielelläni kuulen myös sisäministerin vastauksen täälläkin edustaja Sari Essayahin nostamaan kysymykseen: mitä EU:n komissiolta on oikeasti kysytty asiasta, ja mitä sieltä on vastattu? Samaan aikaan ihmettelen, että meidän sote-lakeja pystytään viemään eteenpäin ilman, että EU-komission kantaa kuullaan, mutta tässä kuunnellaan kyllä hyvin huolellisesti. Kysymys onkin, mitä sieltä on oikeasti sanottu.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen, kolme minuuttia, ja sitten tämän jälkeen vastauspuheenvuoroihin.

14.33 Sisäministeri Krista Mikkonen: Kiitoksia, ja kiitoksia edustajille näistä puheenvuoroista. Todellakin tätä lainsäädäntöä on tehty siinä tilanteessa, tai lähtökohta on tavalta ollu kahden eri lähtökohdan välisessä punninnassa, kun lakia on valmisteltu: toisaalta valtion oikeudesta määrätä ulkomaalaisten maahanpääsystä ja toisaalta perustuslain 9 §:n 4 momentissa ja useissa kansainvälisissä sopimuksissa vahvistetun palautuskiellon ehdottomuudesta. Meillä täytyy tietysti olla välineitä, joilla me pystymme vastaamaan erityyppiseen hybridivaikuttamiseen, ja kuten tiedämme, myös tämä välineellistäminen on yksi tämmöinen vaikuttamiskeino, ja siihen tällä lailla on etsitty ratkaisuja sillä, että rajanylityspaikkoja voidaan sulkea ja turvapaikanhakua keskeyttää.

Se, milloin tai mitä kulloisissakin tilanteissa tehdään, on tietysti kokonaisarvio siitä tilanteesta, ja vastataan sillä vaatimuksella, mitä on tarpeen. Mutta todella ihan äärimmäisissä tilanteissa tämä ehdotettu sääntely mahdollistaisi myös sen, että tähän tarkoitukseen on Suomen valtakunnanrajoilla avoinna ainoastaan yksi rajanylityspaikka, mutta meidän täytyy tietysti niissä tilanteissa katsoa, miten niihin pitää reagoida. Ja jos nyt mietitään meidän itärajamme, joka on valtavan laaja, ja jos meillä olisi tilanne, että koko itärajan laajuudesta olisi tällaista painostettua, välineellistä, valtavia massoja liikkeessä, niin kyllä silloin varmaan lähdetäisiin jo miettimään, että ollaan puolustustilalain puolella. Tässä on tietysti tämä harkinta tehtävä tapauskohtaisesti ja samanaikaisesti varmistettava myös se, että tosiasiallinen mahdollisuus hakea Suomesta kansainvälistä suojelua turvataan. Nämä ovat näiden oikeuksien punnintaa.

Tässä tuli sitten esille Puolan raja. Nyt tietysti siellä Puolan rajalla tässä välineellistämistilanteessahan suljettiin Kuznican raja-asema — siis yksi raja-asema suljettiin. Muualahan siellä rajanylityspaikat olivat auki ja muualla rajanylityspaikoilla myös turvapaikkahakemuksia otettiin vastaan. Siinä mielessä tämä ajatushan meidän laissa on myös se, että tarvittava määrä rajanylityspaikkoja suljetaan ja toisaalla sitten varmistetaan, että oikeus kansainvälisen suojelun hakemukseen on.

Näissä tilanteissahan tietysti usein käytetään semmoisia joukkoja, joissa toisaalta voi olla ihmisiä, joilla ei ole minkäänlaista oikeutta turvapaikkaan, toisaalta siellä seassa voi olla lapsia, haavoittuneita, vammaisia, haavoittuvassa asemassa olevia ja sellaisia, joilla on oikeus turvapaikkaan, ja sen takia yksi oleellinen asia on myös se, miten voimme näissä tilanteissa hallita sitä ja nopeasti saada selville, ketkä ylipäättänsä ovat sellaisia, joille turva-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

paikkahakemusprosessia jatketaan, ja keistä voidaan sitten nopeasti todeta, että oikeutta ei ole. Tätä vartenhan hallitus on tuomassa tänne eduskuntaan käsittelyyn tämän rajamenettelyn, joka on se väline siihen, että voimme myös sitä joukkoa sitten paremmin hallita ja että nopeasti ne prosessit siinä etenisivät.

Mutta ehkä jatkan tästä sitten myöhemmin, kun en ihan kaikkiin ehtinyt vastata.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoroihin. — Edustaja Tavio.

14.37 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puhe on halpaa, mutta hallitus ei vielääkään esitä lakia, jolla turvapaikanhaku voitaisiin keskeyttää Venäjän aggression torjumiseksi.

Vihreiden sisäministeri Mikkonen yrittää kaunistella lakia viran puolesta, mutta tässä tilanteessa ei riitä, että hallitus valmistautuu welcome refugees -kylttien heilutteluun. Perussuomalaiset vaativat yhä turvapaikanhakijoiden välineellistämisen estävää lainsäädäntöä. Turvallisuustilanteen muutoksen vuoksi nyt olisi syytä varautua hybridiaseen käyttöön. Asia ei voi millään olla perustuslain eikä vapaakauppaunioni Euroopan unionin lainsäädännön takana, koska tämä on suvereenin valtion maanpuolustuksellisuuteen kuuluva asia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Orpo.

14.38 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kyse siis äärettömän tärkeästä asiasta tilanteessa, jossa muun muassa meillä nyt on Nato-hakemus siellä, ja tämä pitää saada mahdollisimman nopeasti eli ennen kesää valmiiksi.

Oli äärettömän arvokasta, että pyynnöstämme parlamentaarinen keskustelu viime viikolla oli, ja mielestäni sen viesti oli selvä. Kaikki puolueet — ainakin lähes kaikki — ovat sitoutuneet siihen, että hybriditilanteessa maahantulo pystytään pysäyttämään ja erityisesti turvapaikanhaku saadaan hallintaan. Ja tämän eteen nyt pitää kaikkien tehdä oikeasti töitä — kaikkien.

Siinä ovat nämä kaksi keskeistä elementtiä: Ensinnäkin se, että se turvapaikanhaku voidaan keskittää johonkin yhteen paikkaan, mikä näyttäisi olevan nyt se maksimi, missä se on. Siihen pitää löytää toimiva keino, ja se on hallintovaliokunnan tehtävä nyt löytää siihen oikea sanoitus, sille on laaja tuki. Toinen on se, että miten toimitaan silloin, jos tullaan silti. Ja siihen pitää olla ratkaisu. Se ratkaisu pitää löytää, miten silloin toimitaan.

Nyt on tärkeä toimia sekä puolustusvaliokunnassa valmiuslain että hallintovaliokunnassa rajavartiolaitoksen kanssa yksituumin, että me saadaan toteutumaan tämä yhteinen tavoite, jonka pääministerikin on todennut aivan selvästi. Ja toivon, että hallituspuolueet ovat myöskin yhtenä rintamana tämän mukana.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kari, Mika.

14.39 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erinomaisen hienoa, että hallitus on lähtenyt varmistamaan suomalaisten rajaturvallisuuden kaikissa tilanteissa, myös tällaisen välineellistetyin maahanmuuton hybridioperaation tilanteessa. Sitähän tämä turvapaikkaprosessien keskittäminen yhdelle pisteelle käytännössä tarkoittaa. Ja tällainen keskittäminen yhteen pisteeseen tarkoittaa myös sitä, että viranomaisten resurs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

seja, jotka ovat rajallisia, voidaan käyttää tehokkaasti ja joustavasti. Joustavuus on tehokkuutta ja tehokkuus on tässä yhteydessä erityisesti joustavuutta.

Ihmisoikeuksista täällä on puhuttu hyvissä puheenvuoroissa. On tärkeää muistaa, että turvapaikkaprosessi on myös ihmisoikeutta, mutta samassa yhteydessä on myös tärkeää muistaa, että välineellistetty maahantulo suurella joukolla on operaatio suomalaisten suvereniteettia ja kansallista itsemääräämisoikeutta kohtaan. Näin ollen myös rajavartiolaissa tulee olla riittävät toimivaltuudet suomalaisille viranomaisille estää tämäntyppinen toiminta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Huttunen.

14.41 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on paljon hyvää ja monia maamme sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kannalta erittäin tärkeitä asioita. Laki tulisivat saattaa voimaan mahdollisimman pian ihan kansallisen turvallisuudenkin nimissä.

Yksi kysymys minulla ministerille olisi liittyen tähän esitykseen siitä, että voisimme ottaa esteiden rakentamiseksi esimerkiksi rajavyöhykkeellä haltuun ihmisten maa-aloja. Tässä päätöksessähän ei olisi valitusoikeutta, mikä on aika poikkeuksellista rauhanaikana, ja haluaisinkin kysyä: voisitteko harkita sitä, että vaikka ei tietenkään haluta hidastaa rakentamista valittamisen kautta, niin valitus voisi johtaa esimerkiksi korvausvelvollisuuteen valtion osalta? Elikä jonkinlainen valitustie kuitenkin tulisi, kun on kuitenkin kyse rauhanajasta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Hanna.

14.41 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin syytä kiittää hallitusta, joka on tarttunut tämän välineellistetyn maahantulon vaikutusten neutraloimiseen. Aiemmat hallitukset ovat tätä yrittäneet, mutta nyt on pystytty etsimään semmoisia toimivaltuuksia, joilla viranomaiset pystyvät tähän tilanteeseen reagoimaan, jos sen eteen joudumme. Hallitushan on myöskin lisännyt resursseja viranomaisille ja sen myötä sitten toimintaedellytyksiä myöskin kehittänyt merkittävästi, mikä on erittäin tärkeä asia.

Meidän kaikkien on tässä salissa syytä muistaa, että hybrdivaikuttamisen tavoite on aiheuttaa hämmennystä yhteiskunnassa sekä siellä rajalla ja että pyrkimyksenä voi myöskin olla — ja onkin — päätöksentekokyvyn heikentäminen. Senkin myötä on äärimmäisen tärkeää, että me täällä salissa sekä nyt tässä tilanteessa että sitten, jos tilanne eskaloituisi rajalla ja tällainen hybrdivaikuttaminen tulisi kyseeseen, pystymme ensinnäkin tunnistamaan, että kysymys on sellaisesta, ja pystymme yhdessä sitä torjumaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

14.43 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikäli vihamielinen valtio vyöryttää siirtolaisia rajoillemme, niin kyse on hybridioperaatiosta, joka kohdistuu kansalliseen turvallisuuteemme. Silloin me emme käytä tulkintakehikkona oikeutta hakea turvapaikkaa, emme palautuskieltoa, vaan sitä, mikä säätelee sitä, miten Suomi voi suojata omaa kansallista turvallisuuttaan. Tämä on perustavanlaatuinen ero, ja aika monet keskus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

telijat menevät juuri tässä vikaan. Meillä täytyy kaikissa oloissa olla keinot, joilla me kykenemme suojaamaan Suomea, koskemattomuutta.

Eduskunnan käsittelyssä tällä hetkellä oleva valmiuslaki ja tämä rajavartiolaitosmuodostavat kokonaisuuden. Se tarkoittaa sitä, että meillä pitää kaikissa oloissa olla mahdollisuus paitsi sulkea koko itäraja, josta tämä operaatio tulisi, myös mahdollistaa rajavartioiden toimivaltuudet, joilla he voivat estää sellaisten ihmisten maahanpääsyn, jotka siitä huolimatta, että raja on suljettu tai maastorajan yli ei voi turvapaikkaa hakea, yrittävät tehdä niin. Kumpikaan näistä lainsäädännöistä ei mene maaliin ilman toista, vaan nämä muodostavat kokonaisuuden.

Ja vielä haluan huomauttaa, kun täällä on monessa puheenvuorossa kysytty tästä komission kanssa käydystä kirjeenvaihdosta, että myös tämä tulee julkiseksi, kun hallintovaliokunta saa lausunnon maaliin, sillä me olemme pyytäneet tämän koko kirjeenvaihdon valiokunnan käyttöön.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lindtman.

14.44 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän sisäministeriä tästä esityksestä. Kaksi havaintoa.

Ensinnäkin tässähän tehdään lainsäädäntöä, josta varmasti toivomme, että sitä ei koskaan tarvitse käyttää. Se on ensimmäinen havainto. Mutta toisaalta mitä huolellisemmin tämän teemme, sitä parempi mahdollisuus on sille, että sitä ei tarvitse käyttää. Eli tässä onni suosii hyvin valmistautunutta. [Ben Zyskoviczin välihuuto]

Ja sitten toinen näkökulma on se, että tätä tarvettahan ei olla nähty ainostaan nyt tämän Venäjän aggressiivisen toiminnan Valko-Venäjällä osalta, vaan tähän nähtiin jo vuonna 2015, jolloin tätä ikään kuin hieman kokeiltiin. Eli tämän tarve on nähty pitkään. Ja siitä toinen havainto: varmasti, jos tämä olisi ollut helppo valmistella, se olisi tuotu jo kauan aikaa sitten, mutta tiedämme, että tässä täytyy sovittaa yhteen meidän omasta perustuslaista tulevat perusoikeudet ja sitten tämä hybridivaikuttaminen. Ja nyt on löydetty keino.

Kysyisinkin: Onko niin, että Rajavartiolaitoksen johtaja on todennut, niin kuin oma käsitykseni on, että nyt tämä rajaesitys olisi äärimmäisen tärkeä — kuten myös se valmiuslaki, joka täällä talossa on sisällä — [Leena Meren välihuuto] saada voimaan ja että se parantaa tilannetta? Onko käsitys oikea?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiuru, Pauli.

14.45 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi ja suomalaiset ovat viime kuukausina osoittaneet halunsa ja kykynsä auttaa. Olemme ottaneet ukrainalaisia vastaan, kun on todellinen hätä ja ihmiset tarvitsevat apua.

Kuitenkin reikä rajassa voi olla reikä ihmisoikeuksissa. Jos lainsäädännössä on aukko, sitä aukkoa voidaan käyttää, ja suuria kärsijöitä siinä tilanteessa ovat ne ihmiset, joita välineellistetään, ja näin ei saisi olla. Edustaja Heinonen nosti tämän Puolan ja Belaruksen rajalla tapahtuneen tilanteen, ja mitään senkaltaista emme todella kaipaisi tänne.

Meille tuli vuonna 2019 tiedustelulainsäädäntö, ja tämäntyyppiset tapahtumat rajalla eivät synny hetkessä. On aivan varmaa, että ministeri saa tiedustelutietoa etukäteen, ja sitä tiedustelutietoa pitää ja kannattaa käyttää etukäteen. Nyt jos me saamme semmoisen tiedon, niin onko meillä työkalut käyttää sitä niin, että raja voidaan poikkeuksellisissa tilan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

teissa laittaa kiinni, että tällaista hybridivaikuttamista ei pääse syntymään eikä niiden ihmisten oikeuksia poljeta lokaan, joita käytetään härskillä tavalla hyväksi? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mattila.

14.47 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisjoukkoja käytetään yhtenä hybridisodankäynnin välineenä. Vihamielinen valtio voi pyrkiä ohjaamaan isot ihmisjoukot rajanaapurimaahan tavoitteenaan pistää vastaanottavan maan olot sekaisin. Jotta Suomi ei joutuisi vastaavan ihmisvyöryn aiheuttamaan hallitsemattomaan tilanteeseen, täytyy lainsäädäntömme olla myös sen mukaista. Onnettominta olisi se, että olisimme omien tai Euroopan unionista määräytyvien lakien vankeja ja kykenemättömiä puolustautumaan ilmiselvältä vaikutusyritykseltä. Kysynkin vastuuministeriltä: onko Suomen kädet sidottu nykyisen tai Euroopan unionista tulevan lainsäädännön puitteissa, ja onko se siten vajaavaltainen päättämään omien rajojensa sulkemisesta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

14.48 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama sitaatti tähän alkuun: ”Olemme kansainvälisissä sopimuksissa mukana YK:n kautta ja EU:n jäseniä. Emme voi laittaa rajoja kiinni. On väärin väittää, että se on mahdollista.” Toinen sitaatti: ”Kansainväliset sopimukset velvoittavat Suomea ottamaan vastaan turvapaikanhakijoita. Lisäksi Suomestakin on aina lähdetty muualle paremman elämän perässä. Ei sellaista maailmaa ole, jossa me laitamme rajat kiinni.” Näin totesi sisäministeri Orpo vuonna 2015 ja hyvin totesikin, sillä palautuskielto on ehdoton, oikeus hakea turvapaikkaa on ehdoton. Nämä ovat ehdottomia myös aivan äärimmäisissä olosuhteissa. Nyt tuntuu siltä, että oppositio haluaa hyödyntää tätä erittäin dramaattista maailmanpoliittista tilannetta kiristääkseen turvapaikkapolitiikkaa, jota se tekee myös normaalioloissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Orpo.

14.49 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailma on muuttunut aika tavalla. Me ollaan törmätty viimeisten vuosien aikana siihen ilmiöön, että välineellistettyä turvapaikanhakua voidaan käyttää valtion suvereniteettia vastaan sen itsemääräämisoikeuden ja kansallisen turvallisuuden horjuttamiseen. Tämän on huomannut myöskin meidän vasemmistohallitus, se hallitus, missä teidän puolueenne istuu. Te olette antaneet valmiuslain, joka pyrkii vastaamaan tähän. Te etsitte keinoja hallituksessanne siihen, miten turvapaikanhaku voidaan keskeyttää. Vasemmistoliitto on tässä hallituksessa.

Tämä maailma on muuttunut, meidän pitää elää sen mukana. On meidän tehtävämme elää ajassa, etsiä ratkaisuja, millä me turvaamme isänmaan turvallisuuden, suomalaisten turvallisuuden. Se on paras tapa, jotta me pystymme jatkossakin auttamaan ihmisiä, se on tapa, millä me pystytään pitämään tässä maassa heikoimmista huolta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eskelinen.

14.50 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että va-
raudutaan lainsäädännöllä rajan tilanteeseen ja annetaan Rajavartiolaitokselle riittävät toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

mivaltuudet ylläpitää rajaturvallisuutta niin normaalioloissa kuin sitten turvallisuusympäristön muuttuessa ja uhkien osalta.

Pitää muistaa, että rinnan hallitus on aika merkittävästi lisännyt resursseja Rajavartiolaistokselle. Ja sitä erityisesti tarvitaan niin henkilötyövuosien osalta kuin merkittävästi maa-
rajan ja ilmarajan ja meren rajavalvontaan myös sitten teknisiä valmiuksia, ja kalustoon on
lisätty satoja miljoonia kaiken kaikkiaan Rajalle.

Näitten, lainsäädännön ja resurssien, pitää kulkea rinnan, ja erityisesti on tärkeää, että
nyt valmiuslainsäädäntö ja tämä rajavartiolaki sitten keskustelevat keskenään ja saadaan
ne pikaisesti maaliin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

14.51 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mikkonen
viittaa perin usein tässäkin salissa ja mediassa tähän rajamenettelyyn, mutta kertoisitko
tälle salille ja mediallekin sen, keitä kaikkia ohjautuu tähän menettelyyn ja ketkä kaikki oh-
jautuvat aivan normaaliin turvapaikkaprosessiin, minkä vuoksi juuri tämä rajamenettely ei
toimi tässä asiassa.

Mutta sitten haluaisin kyllä tiedustella hallitukselta, että kun te tuotte koko ajan edus-
kuntaan sellaisia esityksiä, joissa valmistaudutaan laajamittaiseen maahantuloon ja valmis-
taudutaan itse asiassa siihen, että näitä ihmisiä käytetään ihmisaseena, niin jos te kerran
tunnistatte tämän ilmiön, niin miksi te ette tuo sellaista lainsäädäntöä, jolla tällainen so-
dankäynnin yksi muoto voitaisiin käytännössä katsoen estää. Silloin ei tätä asiaa pidä kat-
soa turvapaikkapäätöksistä vaan nimenomaan kansallisen turvallisuuden näkökulmas-
ta, ja silloin tällainen keskeyttämispykälä olisi kyllä ihan asiallista meidän lainsäädäntöön
tuoda.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

14.52 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä
eduskunnan vastuu tässä asiassa on sellainen, että hallitus tekee sellaisia esityksiä, joilla
pystytään Suomen turvallisuus turvaamaan kaikissa olosuhteissa. Minulla oli kunnia kes-
kustella viikonlopun aikana korkea-arvoisen rajavartioupseerin kanssa. Kyllä meillä on,
arvoisa ministeri, vastuu siitä, että lait ovat kunnossa. Eivät Rajavartioston esimiehet voi
antaa omia sääntöjään. Kyllä meillä pitää olla lainsäädäntö siinä kunnossa, [Leena Meri:
Siitähän tässä on kysymys!] että Suomeen ei kohdistu semmoista hybridi-vaikuttamista ja
välineellistä vaikuttamista, mitä esimerkiksi Puolassa tapahtui. On aivan selvä asia, että
tällaisilla pyrkimyksillä pyritään järkyttämään itsenäisen valtion sisäistä rauhaa ja tilannet-
ta yleensä. Meillä on siitä vastuu, ja sen vastuun pitää toteutua nyt.

Kun asun tuolla itärajan pinnassa Ilomantsissa, niin ihmiset ovat siitä aidosti huolissaan,
ja tämä huoli pitää arvoisan ministerin ja hallituksen ottaa vakavasti. Sillä menolla, että me
ikään kuin välttelemme sen tosiasian tunnustamista — se on vastuun pakoilua. Meidän pi-
tää eduskuntana ja varsinkin ministerien pitää tässä asiassa kantaa vastuu. [Perussuoma-
laisten ryhmästä: Hyvä! — Leena Meri: Kuunnelkaa Hoskosta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

14.53 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On muistettava, että rajanylityspaikkojen sulkeminen ei tarkoita sitä, etteikö hybriditilanteen oloissa rajan yli voisi päästä, ja siksi ihan oleellista on se, voidaanko turvapaikanhaku keskeyttää tilapäisesti. Erityisesti edustaja Honkasalolle haluan nyt sanoa, että on erotettava kansainväliseen suojeluun perustuva turvapaikanhaku siitä, että ihmisiä harhauttaen ja heitä hyväksikäyttäen pyritään uhkaamaan toisen valtion turvallisuutta järjestäen näitä ihmisjoukkojen siirtelyjä ja jopa työntämistä rajan yli.

Kysynkin: Oletteko te, ministeri Mikkonen, tietoinen siitä, että EU-maa Virossa on tekeillä laki, joka mahdollistaa myös turvapaikkakäsittelyn keskeyttämisen kansallista turvallisuutta tai yleistä järjestystä uhkaavissa, juuri näissä hybriditilanteissa? Jos se on Virossa mahdollista, miksi se ei olisi meillä Suomessa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

14.54 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pelkät uhkakuvat eivät saa olla lainsäädäntömme perusta, kuten täällä moni tuntuu vaativan. Ihmisoikeudet lähtevät siitä, että on olemassa tiettyjä yleismaailmallisia ihmisoikeuksia, jotka kuuluvat kaikille asuinpaikasta riippumatta. Oikeus elämään on tällainen ihmisoikeus. Oikeus hakea turvapaikkaa ja palautuskielto turvaavat tätä oikeutta elämään. Haluankin kysyä ministeriltä: miten tässä esityksessä taataan, että tosiasiallinen mahdollisuus hakea kansainvälistä suojelua toteutuu?

Entä mikä on se määrä turvapaikanhakijoita, joka täällä salissa koetaan uhaksi? Onko se 1 000, 10 000, 100 000?

2015 tilanne ei ollut rajalla ongelmallinen. Meidän rajaviranomaiset hoitivat rajamuo-
dollisuudet hyvin asiallisesti ja selkeästi ilman ongelmia. Se, mikä muodostui ongelmaksi, oli sen jälkeen tehdyt pistemäiset muutokset lainsäädäntöön, jotka venyttivät turvapaikanhakijoiden oleskelun tilannetta Suomessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Zyskowicz ja tämän jälkeen ministeri.

14.55 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Honkasalo ja äsken edustaja Hopsu puhuivat aidoista turvapaikanhakijoista. Pääosa meistä muista on puhunut sellaisesta tilanteesta, jossa Venäjä — jonka häikäilemättömyys lienee kaikille avautunut Ukrainan tapahtumien myötä — käyttää ihmisiä, niin sanottuja turvapaikanhakijoita, aseena Suomea vastaan. Me muut puhumme tästä tilanteesta.

Ministeri Mikkonen, Helsingin Sanomat 16. maaliskuuta kirjoitti seuraavaa: ”Sisäministeri Mikkonen: Hybridioperaation uhatessa kaikki rajanylityspaikat itärajalla voidaan sulkea.” Ja toinen sitaatti suoraan teiltä: ”Me voimme sulkea itärajalta vaikka kaikki rajanylityspaikat, jos on tarve.” Vahvistakaa meille, että tämä on edelleen totta tämän esityksen valossa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen, kolme minuuttia, ja sen jälkeen puhujalistaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

14.56 Sisäministeri Krista Mikkonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta ja kysymyksistä.

Tähän viimeiseen kysymykseen, mikä tässä tuli esille: tässä laissa sanotaan, että äärimmäisessä tapauksessa voidaan keskittää jopa vain yhdelle rajanylityspaikalle. Jos me ollaan tällaisessa tilanteessa, että koko itärajan osalta meillä olisi tilanne, että koko rajan mittalla, kaikilla rajanylityspaikoilla, olisi tämmöistä valtavaa vaikuttamista, niin kyllä itse ajattelen, että silloin me olemme niin vakavassa tilanteessa, että varmasti turvapaikanhaun keskittämisen sijaan meidän täytyisi jo miettiä, mikä se tilanne on ja miten me vastaamme siihen ja huolehdimme meidän alueellisesta koskemattomuudesta. [Välihuutoja] Mutta tässä lainsäädännössä todella sanotaan, että äärimmäisessä tapauksessa se voidaan Schengen-rajoille keskittää vain yhteen paikkaan.

Tässä tuli jo aiemmin esille se, millaisia keskusteluja oikeusministeriö on komission kanssa käynyt. Näitä keskusteluja kävivät oikeusministeriön virkamiehet, sittemminhän pääministerikin on käynyt omia keskustelujaan. Itse en ole ollut niissä keskusteluissa mukana, mutta se iso asia oli, kun mietimme siinä kohtaa, että tähän valmiuslain pikakaistaan olisimme ottaneet tätä keskittämistä. Silloin todettiin, että se tulisi laittaa tähän normaaliin lakiin, että sinänsä tämmöinen poikkeustilanne ei muuta sitä tilannetta. Ei puhuta tietenkään vain EU:n lainsäädännöstä tai EU:n perusoikeuskirjasta, vaan ihan yhtä lailla niistä kansainvälisistä sitoumuksista ja velvoitteista, mihin Suomi on sitoutunut ja mitkä meidän omassa perustuslaissammekin todetaan. Teemme tietysti lainsäädäntöä, joka on näiden mukaista.

Tässä kysyttiin, onko tässä nyt välineitä vastata erilaiseen hybridivaikuttamiseen. Tässä on välineitä vastata nimenomaan tähän rajaturvallisuuteen, rajalla tapahtuvaan maahantulon välineellistämiseen, mutta sitten meillä on tietysti se valmiuslaki, missä on välineitä laajasti muuntuyppiseen hybridivaikuttamiseen, esimerkiksi sellaiseen, että meidän tietojärjestelmät, pankkijärjestelmät lamautetaan, kriittiseen infraan kohdistetaan hyökkäystä ja näin edelleen. Sen takia olisi tärkeää, että myös sen lain saamme pikaisesti voimaan. Ja kyllä, nimenomaan tämä laki parantaa tilannetta merkittävästi, ja tämä on tärkeää saada nopeasti voimaan — aivan kuten edustaja Lindtman tässä totesi, mikä viesti on Rajaltakin tullut.

Minusta hyvä huomio oli myös edustaja Kiurulla siitä, että tämä tiedustelulainsäädäntö, joka meillä on nyt voimassa, antaa meille tietysti ihan eri tavalla kuin aiemmin välineitä myös varautua, ennakoida tilanteita. Voimme myös tilapäisiä esteitä tarvittaessa rakentaa niille kriittisille kohdille, ja sitten tietysti tässä tämä rajalaki sinänsä mahdollistaa myöhemmin myös tämmöisten kiinteiden esteiden rakentamisen, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

Edustaja Hoskonen nosti esiin sen, voidaanko raja-asema sulkea ja keskittää turvapaikanhakua muualle. Juuri sitä tällä haetaan, juuri esimerkiksi sellaiseen Puolan kaltaiseen tilanteeseen, jossa suljettiin rajanylityspaikka eikä siellä otettu turvapaikkahakemuksia vastaan, koska katsottiin, että se on tämmöinen välineellistämisen tilanne. Silloin siellä Puolassakin oli muita rajapaikkoja, mitkä olivat auki normaalisti ja missä turvapaikanhakuakin otettiin vastaan, mutta tässä kohtaa katsottiin, että näin ei tehdä. Tämä sama on täällä meidän lainsäädännössä, ja sillä haluamme vastata näihin uhkiin. Turvallisuusympäristömme on muuttunut, ja on tärkeää, että meillä on nyt erilaisia välineitä käytettävissä, jotta me voimme vastata näihin lisääntyneisiin uhkiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.01.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.22.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.22 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Syksyllä 2015 useat Euroopan valtiot joutuivat kokemaan satojentuhansien ihmisten pakolaisvirrat Lähi-idästä. Myös Suomeen kulkeutui useita kymmeniätuhansia pakolaisia, kun muut maat ohjasivat pakolaiset jatkamaan matkaa kohti pohjoista, jonka perällä Suomi lopulta oli. Vaikka tilanne näytti aika ajoin kaoottiselta, säilyivät järjestys ja tilanteen hallinta, mistä kiitos kuuluu hyvää viranomaistyötä tehneille Rajavartiolaitokselle ja poliisille. Saimme tuon syksyn tapahtumista esimakua, miltä tuntuu olla maa, johon yhtäkkiä tupsahtaa valtaisa joukko muualta tulevia ihmisiä. Tässä kyseisessä joukossa ei ollut niinkään sodassa pahiten jalkoihin jääviä, eli naisia, lapsia ja vanhuksia, vaan nuoria miehiä, joilla oli parhaat edellytykset selvitä pitkän ja vaarallisen matkan haasteista.

Ihmisjoukkoja käytetään yhtenä hybridisodankäynnin välineenä. Vihamielinen valtio voi pyrkiä ohjaamaan isot ihmisjoukot rajanaapurimaahan tavoitteenaan pistää vastaanotavan maan olot sekaisin. Jotta Suomi ei joutuisi vastaavan ihmisvyöryn aiheuttamaan hallitsemattomaan tilanteeseen, täytyy lainsäädäntömme olla myös sen mukaista. Onnettominta olisi se, että olisimme omien tai Euroopan unionista määräytyvien lakien vankeja ja kykenemättömiä puolustautumaan ilmiselvältä vaikutusyritykseltä.

Käsillä olevan lakiesityksen tavoitteena on vahvistaa rajaturvallisuutta parantamalla Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia varautua ja vastata normaaliolojen häiriötilanteisiin. Esitetyillä muutoksilla vahvistettaisiin Rajavartiolaitoksen kykyä varautua poikkeusoloihin ja tehtäisiin rajavartiolaitokseen kiireellisimmiksi katsotut muutokset juuri muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybrdivaikuttamiseen varautumiseksi.

Pidän hyvänä esityksen sisältämää sääntelyä rajanylitysliikenteen rajoittamisesta. Epäilyttävissä tilanteissa valtioneuvostolla tulee olla valtuudet sulkea rajanylityspaikka ja päättää kansainvälistä suojelua hakevien keskittämisestä valtakunnanrajalla yhteen tai useampaan paikkaan. Tämä siis silloin, kun sitä pidetään perusteltuna vieraan maan vaikutuksesta tapahtuvasta maahantulosta yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi.

Rajavartiolaitokseen lisättäisiin myös täydentävät säännökset esteiden rakentamisesta rajavyyhykkeelle. Luotan tässäkin asiantuntijoiden arvioon, kuinka pitkästi ja millä vahvuudella idän puoleista rajaamme olisi vahvistettava.

Lakiesitys käsittää myös uuden sääntelyn velvollisuudesta luovuttaa lyhytaikaisesti kiireellisessä, yksittäisessä tehtävässä välttämätöntä omaisuutta sekä suorittaa lyhytaikaisesti välttämättömiä palveluja Rajavartiolaitokselle käyvän hinnan mukaista korvausta vastaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

On selvää, että tilanteen niin vaatiessa viranomaisia, olipa kyseessä poliisi, pelastuslaitos tai, kuten tässä tapauksessa, Rajavartiolaitos, on autettava kaikin mahdollisin keinoin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

17.26 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Käsiteltävänä on rajavartiolaitoslain muutos. Sen tavoitteeksi on lausuttu muun muassa tehdä rajavartiolaitokseen kiireellimmiksi katsotut muutokset, muun muassa muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen varautumiseksi. Esityksessä on otettu huomioon allekirjoittaneen ja edustaja Olli Immosen toimenpidealoite raja-aidan rakentamisesta itärajalle. Kiitän tästä, että hallitus on tukenut aloitettamme, mutta muuten valitettavasti tämän esityksen alun tiivistelmästä käy ilmi, kuinka hallituksen ideologisesti itselleen luomasta esteestä johtuu, ettei kokonaisvaltaisissa muutoksissa onnistuta, kovin rajoituskeino kun on se, kuinka valtioneuvosto voisi päättää kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisestä Suomen valtakunnanrajalla yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan hybridivaikuttamistilanteessa.

Aikaisemmin hallitus toi käsittelyyn vastaavaan tilanteeseen varautumista koskevan valmiuslain muutosesityksen, jonka keskeinen sisältö oli hybridivaikuttamisena järjestettyyn maahantuloon varautuminen siten, että yksityishenkilöiltä tai yrityksiltä voitaisiin ottaa pakolla käyttöön heidän ajoneuvojaan ja majoittamiseen soveltuvia kiinteistöjä maahan saapuvien henkilöiden kuljettamiseksi sekä majoittamiseksi. Samoin esitettiin suomalaisten sosiaalietuuksien puolittamista ilmeisesti siksi, jotta sitten näille maahantulijoille pystyttäisiin maksamaan taskurahaa.

Arvoisa puhemies! Hybridivaikuttaminen laajamittaista maahantuloa käyttäen perustuu siihen, että aikanaan pakolaissopimuksia laativat ihmiset, joille ei ilmeisesti tullut mieleenkään, kuinka pahoin sopimuksia itsessään voisi myöhemmin käyttää aseena. Tämä on erittäin valitettavaa, ja Suomen tulisikin kansainvälisillä areenoilla ryhtyä toimenpiteisiin sopimusten avaamiseksi ja muuttamiseksi siten, että turvapaikkaa on oikeutettu hakemaan ainoastaan, jos oma henki on uhattuna, eikä turvapaikkaa voi matkustaa hakemaan tuhansien kilometrien päähän itse valitsemaansa valtioon. Turvapaikanhakijoiden määräero esimerkiksi Suomen ja Baltian maiden välillä kertoo, mistä ilmiössä todellisuudessa on kyse. Hybridivaikuttamisen kohteeksi joutumisen mahdollistaa Suomen hallitus ihan itse. Hallitus tarjoaa EU:n ulkopuolelta saapuville henkilöille mukavat majoitusolosuhteet sekä avokätisesti taskurahaa ja muita palveluita. Näihin vetovoimatekijöihin puuttuminen on avainasemassa, jos hybridivaikuttamista, turvapaikkajärjestelmän väärinkäyttöä sekä maamme sosiaaliturvajärjestelmää kuormittavaa maahanmuuttoa ylipäätään halutaan estää.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei siis ole yhtään edellistä esitystä parempi, johtuen hallituksen punavirheisestä ideologiasta sekä sisäministeristä, joka viimeaikaisten lausuntojensa perusteella ei näytä ymmärtävän, kuinka iso uhka hybridivaikuttaminen rajoillamme on. Tässä maailmantilanteessa, jossa Venäjä on jo käyttänyt pakolaisasetta Suomea vastaan talvella 2015—2016, käyttänyt pakolaisasetta yhdessä Valko-Venäjän kanssa Puolaa vastaan, ja kun se aloitti raa'an hyökkäyssotansa Ukrainaa vastaan, kertoo meidän sisäministerimme Mikkonen tässä tilanteessa, jossa Nato-hakemuksemme on odotustilassa, kuinka kuulemma masinoidusta maahantulosta annetut uhkakuvat ovat ylimitoitettuja. Ministeri Mikkonen on aiemmin kuvaillut perussuomalaisten välikysymystä rajaturvallisuudesta uhaksi kansalliselle turvallisuudelle, ja viimeisimpänä hän vihjaili opposition olevan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

hybridivaikuttaja. Ministeri Mikkosen toimien tai pikemminkin toimimattomuuden vuoksi hän lienee näissä lausunnoissa nähtävästi puhunut itsestään.

Arvoisa puhemies! Varmin tapa estää Suomeen suuntautuva turvapaikanhakijoihin perustuva hybridivaikuttaminen on varmistaa, ettei tänne halua tulla hakemaan turvapaikkaa kukaan sellainen, jolla ei ole oikeaa hätää. Todellisessa hätässä olevalle kelpaa mikä tahansa turvallinen maa eikä vain se, josta saa parhaat etuudet.

Kannustankin hallitusta käynnistämään välittömästi Tanskan parlamentin viime kesäkuussa hyväksymän lain kääntämisen suomen kielelle. Teillä on hallituksessa kokemusta kopioinnista, kun te kopioitte Sipilän hallituksen aktiivimalli kakkosen ja kutsutte nyt sitä pohjoismaiseksi työnhakumalliksi, joten ehdottaisin teille, hallitus, että käännätte Tanskan mallin suomen kielelle, kopioitte sen, ja tämän esityksen voitte sitten nimetä pohjoismaiseksi turvapaikanhakumalliksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne poissa, edustaja Laakso poissa. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

17.32 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajavartiolakia. Esityksen tavoitteena pitäisi olla rajaturvallisuuden vahvistaminen parantamalla Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia varautua ja vastata normaaliolojen häiriötilanteisiin. Esitys kyllä tunnistaa sen, että muuttoliikettä voidaan käyttää hyväksi hybridivaikuttamisessa, mutta se ei edelleenkään tuo lakiin niitä pykäläiä, joilla turvapaikkahakemusten vastaanottaminen voitaisiin hybridivaikuttamisen tilanteessa keskeyttää kokonaan. Useat muutkin EU-maat ovat näin toimineet, ja niin pitäisi myös meidän toimia.

Koska lain tavoitteena on tehdä rajavartiolakiin kiireellisimmiksi katsotut muutokset, ei hallitus ilmeisesti katso perussuomalaisten ehdottamaa muutosta kiireelliseksi. Hallitus ei siis katso hybridioperaation keskeyttämisen mahdollistavia pykäläiä kiireellisiksi — käsitämätöntä — ei edes, vaikka esityksessä itsessään on mainittu, että turvapaikanhakijoita käyttävä hybridioperaatio saattaa aiheuttaa vakavan uhan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle. Voiko tästä, arvoisa hallitus, peruste rajan sulkemiselle enää parantua?

Arvoisa puhemies! Hallitus jättää maahantulijoille oven auki, sillä uudistus antaisi mahdollisuudet vain keskittää turvapaikan hakemisen yhteen tai useampaan eri rajanylityspaikkaan. Kuvitteleeko hallitus, että mahdollinen vihamielinen valtio ei kykenisi kuljettamaan turvapaikanhakijoita näille valituille rajanylityspaikoille?

Esitys lisäisi rajavartiolakiin myös täydentäviä säädöksiä, jotka koskevat esteiden rakentamista rajavyöhykkeelle — tämä kohta on kannatettava. Tämän lisäksi esityksessä on sääntelyä, joka velvoittaa luovuttamaan omaisuutta tai suorittamaan palveluja Rajavartiolaitokselle, toki korvausta vastaan. Hallitus siis mieluummin velvoittaa yksityiset myymään omaisuuttaan ja palveluitaan, jotta turvapaikanhakijat saataisiin rajan yli, kuin estää ihmismassojen virtaamista Suomeen. Prioriteetit ovat jälleen kerran täysin vääristyneet.

Ilman rajaa sulkevia ja turvapaikkahakemusten käsittelyä keskeyttäviä pykäläiä en voi tällaista esitystä hyväksyä. Meidän on muistettava, että kansallinen turvallisuus on se tärkein, mitä meidän pitää tässä talossa vaalia. Kaikenlainen lillukanvarsiin puuttuminen ja kiertäminen kuin kissa kuumaa kuppia lainsäädännön ollessa kyseessä on mielestäni edesvastuutonta tilanteessa, kun Euroopan turvallisuustilanne on heikentynyt, tilanteessa, jossa tiedämme, että mahdollinen hybridivaikuttamistilanne on edessämme. Toivon, että va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

liokunta katsoo käsittelyssään vakavasti sen, että me saamme koko itärajan suljettua tällaisessa tilanteessa, ja uskon siihen, että saamme tällaisen tavoitteen vielä toteutettua.

Sitä, että perussuomalaiset ovat tätä korostaneet koko ajan, alusta saakka, nyt ja tulevaisuudessa, sitä täytyy korostaa. Perussuomalaiset ovat toimineet tässä vastuullisesti, ja niin tulemme toimimaan tästedeskin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

17.36 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tunnen toisinaan itseni hivenen papukaijamaiseksi, kun me toistuvasti puhumme tästä samasta asiasta tässä salissa, mutta siltikään ei mitään tapahdu. Äsken puhuttiin siitä, että hallitus varautuu vihamielisen toimijan siirtolaisilla aiheutettuun vaikuttamiseen toiseen valtioon sillä, että tuodaan EU:n turvapaikkaviraston ihmisiä käsittelemään turvapaikkahakemuksia. Nyt hallitus saa aikaiseksi rajavartiolaan muuttamisen, mutta täältä uupuu edelleen keskeinen pykälä, jolla voitaisiin turvapaikkahakemusten vastaanotto keskeyttää väliaikaisesti sellaisessa tilanteessa, jossa maamme rajoille kohdistuu tällainen hybridioperaatio.

Kaikkihan lähtee siitä, millä tavalla tätä ilmiötä katsotaan, kuten äsken totesin. Jos sitä katsotaan turvapaikkapolitiikan ja turvapaikan saamisen oikeuden näkökulmasta, niin silloinhan me emme voi sulkea rajojamme, mutta jos sitä katsotaan kansallisen turvallisuuden ja kansakunnan elämän näkökulmasta ja puolustuksellisesta näkökulmasta, niin silloin rajan sulkemisen täytyy olla mahdollista. Tämä on tietyllä tapaa äärimmäisen turhauttavaa, että tällaisesta perusasiasta pitää tässä salissa puhua. Meidät on tänne valittu Suomen kansan edustajiksi. Meidät on tänne valittu huolehtimaan ensisijaisesti suomalaisista, suomalaisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista, ja syystä tai toisesta hallitus tuo meille toistuvasti esityksiä, joissa suomalaisten turvallisuudesta ja omaisuudesta, jopa sosiaaliturvasta voidaan leikata, kunhan vain ulkomaalaisen yksilöllinen oikeus hakea turvapaikkaa toteutuu. Se ei ole perussuomalaisten mielestä ok.

Nyt ongelma on se, mitä tämä lakiesitys tarkoittaisi käytännössä. Jos meille tulee tolkun paine rajalle — sanotaan nyt itärajalle tässä tapauksessa — niin ei sillä ole mitään merkitystä, vaikka me suljemme jonkun raja-aseman, jos tämä paine tulee siitä raja-aseman vierestä ja meillä ei ole mahdollisuutta sanoa ”ei, me emme ota hakemuksia vastaan”, saati sitten, että me voisimme estää näitä henkilöitä fyysisesti. Nämä kaksi asiaa puuttuvat lainsäädännöstämme, ja tämä ei ole kestävää silloin, kun me puhutaan vihamielisestä vaikutamisesta, jota voidaan ehkä pitää tänä päivänä jopa tällaisena uudenlaisena sodankäynninkin tapana.

Otan tässä yhteydessä esiin Rajaturvallisuusunioni ry:n 14.5.2022 edustajakokouksen lausunnon. Tämä unioni on siis suurin rajavartioiden ammattiyhdistysliike. He toteavat omassa lausunnossaan näin: ”Maamme hallitus on päivittämässä valmiuslakia, mutta kyseinen lakimuutos on puutteellinen. Turvapaikkahakemusten vastaanotto tulisi pystyä keskeyttämään määräajaksi rajalla ja rajoittaa ainoastaan ulkomaan edustustoihimme.” Tämä on siis niiden henkilöiden näkemys, jotka seisovat siellä rajalla. Eivät poliitikot sinne mene seisomaan, saati että poliitikot voisivat antaa heille ohjeita, jos ei sellaisia ohjeita ole lainsäädännössä, ja tämä on aivan selvä asia.

Kuten tässä on todettu, perussuomalaiset ovat alusta pitäen toistuvasti toistaneet vaatimuksensa siitä, että meillä täytyy lainsäädännössä olla mahdollisuus keskeyttää hakemus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

ten vastaanotto siinä kohtaa, jos paine ylittyy tai kyse on tällaisesta vihamielisestä vaikutamisesta.

Arvoisa puhemies! Ministeri Mikkonen tänään puheenvuoroissaan nosti esiin rajamenettelyn mutta ei halunnut vastata siihen, mitä rajamenettely tarkoittaa. Se tarkoittaa siis sitä, että ihminen ohjautuu joko rajamenettelyyn tai turvapaikkamenettelyyn. Rajamenettelyyn voidaan ohjata vain sellaisista maista tulevia henkilöitä, joista tulevat saavat EU-alueella alle 20 prosentissa tapauksista turvapaikan. Se tarkoittaa sellaisia maita kuin USA tai Kanada tai Ruotsi tai niin päin pois. Se ei suinkaan tarkoita niitä lähtömaita, joita nähtiin esimerkiksi viime vuoden loppupuolella Puolan rajalla. Tältä osin rajamenettely ei ole vastaus tähän ongelmaan.

Sitten täälläkin, kuten valmiuslaissa, halutaan kajota ulkomaalaisten hyväksi suomalaisten omaisuuteen, tämän esitetyn lain 39 a §:ssä. Täällä jopa edellytetään, että Rajavartiolaitokselle annetaan elintarvikkeita. Kyllä sanoisin nyt näin, että sen sijaan, että me veisimme täällä leivän omien lastemme suusta, meidän täytyy tässä maassa pystyä katsomaan tätä ongelmaa nimenomaan kansallisen turvallisuuden ja puolustuksellisesta näkökulmasta ja tältä osin lakata esittämästä sitä, että kajotaanpa suomalaisten omaisuuteen, turvallisuuteen tai hyvinvointiin. Tänne on saatava ne keskeyttämispykälät. Tämä lakiesitys on, arvoisa puhemies, torso.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä poissa, edustaja Kivisaari poissa, edustaja Talvitie poissa, edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

17.43 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä ovat perussuomalaiset pitäneet tänään erittäin hyviä puheenvuoroja, ja kävimme myös lähetekeskustelun tästä laista aikaisemmin.

Olin itsekkin hyvin hämmäntynyt ministeri Mikkosen... Ehkä jotenkin tuli semmoinen tunne, että hän ei oikein ota tätä vakavasti, että aivan kuin tämä olisi aivan normaali tilanne ja tässä pohtisimme aivan normaaleja turvapaikkamenettelyjä semmoisissa normaalioloissa. Jos ajatellaan tätä lainsäädäntöä — valmiuslakia ja sitten tätä rajaturvallisuuslainsäädäntöä — niin tähän on nimenomaan lähtenyt tästä Venäjän hyökkäystilanteesta, ja kuten täällä hallituksen esityksessäkin todetaan, niin Suomi on turvallinen oikeusvaltio, sitä pitää arvioida yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden näkökulmasta ja erityistä huomiota tulee kiinnittää ihmisten turvallisuuden paranemiseen, uusiin turvallisuushyötyihin varautumiseen ja turvallisuuden kokemuksen vahvistamiseen. Minä ymmärrän tämän niin, että tässä nyt puhutaan siitä, että Suomessa asuvat ihmiset, Suomen kansalaiset odottavat täällä, että tilanne on vakava — ja kuten edustaja Antikainen toi esille, meillä on Nato-hakemus viireillä — ja meidän pitää suojata se, että meillä on rajat kunnossa ja Suomen itsenäisyys ja suvereniteetti ovat sellaisessa kunnossa, että me voimme itseämme puolustaa. Meillä on hyvä maanpuolustus, mutta jos tänne voidaan tulla siirtämään massoittain ihmisiä, aiheuttamaan tänne sekasortoa, niin se on samanlaista sotilaallista hyökkäämistä kuin mikä tahansa muu. Täällä hallituksen esityksessäkin todetaan, että hybridivaikuttamiseksi katsotaan suunnitelmallinen toiminta, jossa valtiollinen tai ei-valtiollinen toimija hyödyntää laaja-alaisesti ei-sotilaallisia keinoja pyrkien vaikuttamaan valtion heikkouksiin ja saavuttamaan oman tavoitteensa esimerkiksi nimenomaan tällaisella ihmisten massoittaisella lähettämisellä, jota me olemme nähneet muun muassa Puolassa. Ihmiset elävät tällaisessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

tilanteessa. Tällä hetkellä olemme saaneet kuulla, että tilanne — mikä nyt tietysti on tilanne, missä meidän ei pitänyt olla — on se, että meillä on nyt Nato-hakemus odotustilassa, minkä piti olla muutaman päivän asia, ja nyt Turkki onkin ilmoittanut, että tämä asia ei ole näin. Olemme tässä tilanteessa, että meillä on tuo naapuri hyvinkin arvaamaton ja ei ole ollenkaan poissuljettua, kuten sieltä heidän päämiehensä on ilmoittanut, että jonkinlaisia seuraamuksia voi tulla, ja hybridivaikuttaminen on varmastikin yksi asia, mitä hänen mielessään on käynyt.

Kun oppositioista olemme tuoneet esille näitä pykälävaatimuksia siitä, että meillä täytyy olla rajavalvonta sellaisessa kunnossa, että me voimme keskeyttää hybridivaikuttamistilanteessa ihmiset tuonne rajalle, että he eivät tule tänne sisäpuolelle eivätkä tule tänne mihinkään menettelyihin, niin meille on tosiaan vastattu, kuten edustaja Antikainen perussuomalaisista toi hyvin esille, että perussuomalaiset uhkaavat kansallista turvallisuutta ja jopa oppositio on hybridivaikuttaja. Onhan tämä nyt aivan kamalaa, jos täällä eduskunnassa ei voi kertoa, mitä lainsäädäntötarpeita meillä on, että se olisi hybridivaikuttamista. Mutta se on pöyristyttävää, että tätä tilannetta ei oteta vakavasti. Täällä tänään, kun oli lähetekeskustelu, puhuttiin näistä ihmisoikeuksista, ja se on totta, että ihmisillä on ihmisoikeudet, ei kai sitä kukaan ole kiistänyt. Mutta tässä puhuttiin jatkuvasti kahdesta eri asiasta kuin mistä me puhumme: Kun me puhumme nyt Suomen turvallisuudesta ja Suomen rajaturvallisuudesta ja suomalaisten ihmisten turvallisuudesta, niin täällä puhuttiin oikeudesta hakea turvapaikkaa. Mutta kun me puhumme nyt hybridivaikuttamisesta, jossa ihmisiä käytetään massoittain aiheuttamaan sekasortoa siihen yhteiskuntaan, niin emme me puhu mistään normaalitilanteesta, jossa esimerkiksi joku henkilö lähtee sodan jaloista, kuten esimerkiksi Ukrainasta on tultu tänne. Emme puhu nyt ollenkaan sellaisesta tilanteesta. Tähän sotketaan nämä asiat.

Sitten jos tullaan näihin ihmisoikeussopimuksiin, niin eihän niiden tarkoitus ole koskaan ollut edistää sitä, että ihmisoikeussopimusta tai ihmisoikeuksia käytetään väärin. Jos ajatellaan, niin meillä on hyvin pitkä tausta ollut tämmöisellä kuin oikeuden väärinkäytön kielto. Se on hyvin historiallinen oikeuskulttuureissa tunnettu oikeusperiaate, Ranskassa, Saksassa, Sveitsissä, Ruotsissa, osittain kirjoitettu lakeihinkin ja periaate, Suomessakin siitä käytetään nimitystä šikaanikielto, elikkä oikeutta ei voi käyttää kiusantekoon ja lain väärinkäyttöön. Ja sitten samaan aikaan meidän hallitus on enemmän huolissaan siitä, että on nämä väärinkäyttäjät, että pitääkö meidän nyt ottaa heidän hakemuksensa vastaan vai ei. En voi nyt ymmärtää tätä, mitä varten tätä rajaturvallisuutta ei voi laittaa kuntoon. Todel-lakin toivon, että perussuomalaisten ja ymmärtääkseni kokoomuksen esitys siitä, että tämä pykälä tulee saada tänne, on edellytys, että nämä lait etenevät ja pitävät, koska emme me voi taipua sen edessä, että meillä on haava, joka aiheuttaa meille tilanteen, että meidän maanpuolustus ei ole kunnossa.

Mielenkiinnolla odotan, kun meidän perussuomalaisten puheenjohtaja Purra toi esille, että valiokunta on pyytänyt tämän kysymyksen ja vastaukset, mitä EU:sta on kysytty. Ihan mielenkiintoista se on nähdä, mutta sanoisin kuitenkin sen ja muistuttaisin, että maanpuolustus ei ole EU:n toimivaltaa. Ei voi olla niin, että me olemme jossakin kerhossa, joka on ollut alun perin talousaluekerho, että he tulevat päättämään meille, miten me puolustamme itsenäistä valtiotamme hybridihyökkäykseltä. Vaikka minä sanoisin henkilökohtaisesti, että vaikka sieltä olisi sanottu mitä, niin katin kontit, eivät ole Puola ja Latviakaan niistä välittäneet, vaan ne ovat halunneet turvata kansallisen turvallisuuden ja oman maansa. Todel-lakin toivon, että hallitus nyt tässä viisastuu ja tuo suomalaisille sellaiset pykälät, joita suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

malainen kansa on halunnut ja tarkoittanut, ja varmasti kukaan ei halua tänne mitään hybridihyökkäyksiä. Laitetaan ne pykälät kuntoon, niin päästään tässä asiassa nyt kerta kaikkiaan eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

17.49 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Venäjän raakalaismainen ja rikollinen hyökkäys rauhaa ja Ukrainaa vastaan on viimeistään osoittanut kaikille, että presidentti Putinin häikäilemättömyydellä ei ole mitään rajoja. Presidentti Putin näköjään kuvittelee olevansa myöhempien aikojen Pietari Suuri, jonka pitää ottaa Venäjälle takaisin naapurimaidensa alueita. On käynyt täysin selväksi, että Venäjällä, tämän päivän Putinin Venäjällä, ei ole minkäänlaista kunnioitusta maan solmimia kansainvälisiä sopimuksia kohtaan eikä ole minkäänlaista kunnioitusta naapurimaidensa suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta kohtaan. Tämä on mielestäni tärkeää meidän Suomessa pitää mielessä tässä tilanteessa, jossa olemme — aivan oikein — hakeneet Naton jäsenyyttä ja jossa tämä prosessi on kesken. Samalla tiedämme, että Venäjä ei meidän Nato-jäsenyydestämme pidä, koska siellähän jatkuvasti valehdellaan omalle kansalle ja maailmalle, että Nato muka on uhka Venäjän turvallisuudelle ja että Nato muka vyöryy ja laajenee kohti Venäjän rajoja, vaikka kysymys on siis itsenäisten maiden omaehtoisesta päätöksestä hakea Nato-jäsenyyttä tai liittyä Natoon, millä haetaan nimenomaan turvaa Venäjää vastaan.

Kaiken tämän valossa on mielestäni tärkeää, että me Suomessa ja Suomesta pystymme antamaan Venäjälle oikeita signaaleja siitä, miten pystymme omaa rajaamme valvomaan ja rajamme kautta tapahtuvaa painostamista Suomea kohtaan torjumaan ja ennalta estämään. Meidän on siis annettava signaali Venäjälle siitä, että tällainen niin sanottujen turvapaikanhakijoiden käyttäminen aseena Suomea vastaan Suomen painostamiseksi ja suomalaisen yhteiskunnan horjuttamiseksi ei onnistu. Tämä viesti meidän on pyrittävä antamaan ja toivottava, että tällaisella viestillä olisi merkitystä — joskaan Venäjän kohdalla tänä päivänä mistään ei voi olla varma. Joka tapauksessa tilanne ei saa olla se, että Venäjälle syntyy mielikuva siitä, että Suomella ei olisi kaikkia laillisia ja kaikkia käytännöllisiä mahdollisuuksia torjua Venäjän mahdollista pyrkimystä turvapaikanhakijoita aseenaan käyttäen painostaa ja horjuttaa Suomea. Venäjälle ei saa syntyä mielikuvaa, että tämä on jollain tavoin epäselvä tai heikko kohta, johon heidän kannattaa panostaa.

Tähän väliin sanon, että totta kai aivan eri asemassa ovat aidot turvapaikanhakijat, joista täällä aiemmin iltapäivällä myös puhuttiin. Me kaikki haluamme auttaa aidosti hädässä olevia ihmisiä, mutta aidossa turvapaikanhaussa on kysymys jostain muusta kuin siitä, että Venäjä käyttää ihmisiä, niin sanottuja turvapaikanhakijoita, Suomea vastaan aseena painostaakseen Suomea tai horjuttaakseen Suomea.

Kun haluamme antaa yksiselitteisen viestin Venäjälle, se tarkoittaa sitä, että meidän lakimme on sellaisessa asennossa ja on sen sisältöinen, että tarvittaessa Venäjän hybridivaikuttamisen olosuhteissa pystymme väliaikaisesti ja poikkeuksellisesti kokonaan sulkemaan itärajamme, kokonaan estämään turvapaikanhaun Suomen ja Venäjän vastaisella rajalla. Ministeri Mikkonen on aikaisemmin sanonut, että tämä on tilanne, että jos tarve vaatii, voimme sulkea vaikka koko itärajan. Kysyin tätä asiaa ministeri Mikkoselta tässä samassa salissa muutama tunti sitten, kun asiasta keskusteltiin, ja pitää sanoa, että hänen vastauksensa ei minua tyydyttänyt, vaikka pyysin häntä vain vahvistamaan, että se, mitä hän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

joitakin aikoja sitten Helsingin Sanomien haastattelussa sanoi tai STT:n haastattelussa sanoi, pitää edelleen ja tämän hallituksen esityksen valossa paikkansa. Tähän en saanut valittavasti tyydyttävää vastausta.

Meidän lainsäädännöltä vaaditaan siis selkeyttä kahdessa suhteessa: Ensimmäkin raja on voitava poikkeuksellisesti sulkea kokonaan tällaisessa Venäjän painostustilanteessa. Toiseksi meidän rajalla toimivilla viranomaisilla on oltava riittävät toimivaltuudet estää rajan yli pyrkiminen. Vaikka tuo tapahtuisi rauhanomaisesti rajan yli kävellen, niin meillä pitää olla riittävät toimivaltuudet tällainen rajan ylittäminen estää, jos siellä Venäjän masinoimana on kävelemässä tuhansia tai kymmeniätuhansia ihmisiä Suomeen.

Herra puhemies! Luotan siihen, että käytännön tilanteessa Suomi tekee kaiken voitavansa oman rajansa ja oman suvereniteettinsa puolustamiseksi ja turvaamiseksi, mutta tilanne olisi vielä parempi, jos meidän lainsäädäntömme tältä osin olisi täysin selkeä ja yksiselitteinen, ja nyt tämän hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä meillä on mahdollisuus lakia tällä tavoin selkeyttää ja laki näin kirjoittaa.

Herra puhemies! [Puhemies koputtaa] Tämä menee eduskunnan perustuslakivaliokuntaan lausunnolle, ja itse olen huolissani siitä, mitä perustuslakivaliokunta — eli sen kuulemat professorit — tulee lausumaan. Nimittäin henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että perustuslakivaliokunta lukuisissa asioissa ottaa ylikireitä, käytännön kannalta huonosti toimivia tulkintoja. Tässä en todellakaan tarkoita sitä, että perustuslakivaliokunta olisi ylikireä puolustaessaan Suomen alueellista koskemattomuutta, Suomen suvereniteettia ja Suomen mahdollisuutta torjua rajallamme Venäjän hybridioperaatiot. Ei ole huolta siitä, että perustuslakivaliokunta tältä kannalta antaisi ylikireän lausunnon. Sen sijaan on reaalin riski siitä, että perustuslakivaliokunta antaa toiseen suuntaan ylikireän lausunnon, jossa korostetaan turvapaikkahaun oikeutta yli näiden Suomen oikeuksien.

Herra puhemies! Tässä mielessä ja lopuksi lainaan hallintovaliokunnan lausuntoa ihmisoikeuspoliittisesta selonteosta ja toivon, että myös perustuslakivaliokunta ja sen asiantuntijat lukevat sen. Lainaus kuuluu näin: ”Suomen ensisijaiset velvoitteet kohdistuvat Suomen oikeuspiiriin kuuluviin, ja julkisella vallalla on perustuslain 22 §:n mukaan velvollisuus taata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Hallintovaliokunta katsoo, että Suomen kansalaisille ja muille maassa oleskeleville kuuluvien erittäin tärkeiden kollektiivisten etujen on joissain poikkeuksellisissa tilanteissa syrjäytettävä maan ulkopuolella olevien henkilöiden yksilölliset edut.” Tämä lausunto on hyvin tuore. Sen on hallintovaliokunta antanut aivan äskettäin ihmisoikeusselonteosta. Tämä lausunto on todellakin annettu huhtikuussa tänä keväänä, ja toivon, että perustuslakivaliokunnassa tämä asia nähdään tässä valossa ja ymmärretään, että nyt emme puhu aidoista turvapaikanhakijoista ja heidän oikeuksistaan, nyt puhumme siitä tilanteesta, jossa Venäjä, häikäilemätön Venäjä, käyttäisi ihmisiä aseena Suomea vastaan, Suomen painostamiseksi ja suomalaisen yhteiskunnan horjuttamiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Rantanen.

17.59 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Zyskowiec esittelikin tätä hallintovaliokunnan ihmisoikeuspoliittisesta selonteosta antamaa lausuntoa, ja se on kyllä erinomainen. Ja on totta, että näyttää siltä, että hallitus katsoo asiaa — mutta ehkä se voi olla myöskin niin, että asiantuntijapiireissä asiaa katsotaan — hyvin yksisilmäisestä näkökulmasta, ja tässä nimenomaisessa tilanteessa pitäisi panna vaakakuppiin suomalaisten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

kollektiiviset oikeudet ja myös ne perus- ja ihmisoikeudet, heidän oikeutensa turvallisuuteen, ja sitten ulkomaalaisen yksilön etu. Ja nämä on laitettava vaakakuppiin tilanteessa, jossa meidän täytyy ensisijaisesti huolehtia suomalaisista ja Suomen turvallisuudesta.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä edustaja Zyskowicz totesi, että hän luottaa siihen, että tositilanteessa täällä toimittaisiin siten, ja näin ovat itse asiassa ministerit moneen otteeseen sanoneet, että rajat menevät kiinni, jos tällainen tilanne tulee. Mutta kun se faktuaalinen tilanne on se, että rajavartija on virkamies ja hän noudattaa lakia. Hän ei voi tehdä omassa työssään sellaista, josta ei laissa hänelle ole suotu toimivaltaa, ja se tarkoittaa sitä, että jos laissa ei lue, että hän voi kieltäytyä joissain tilanteissa ottamasta turvapaikkahakemusta vastaan, niin hän ottaa joka ikisen vastaan sen mukaan, mikä meidän lainsäädäntömme tällä hetkellä on, ja se on aika iso ongelma.

Sitten mitä tulee tähän esitykseen, niin kun lukee tätä perusteluosaa täällä, niin täällähän nimenomaan todetaan kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämistä, että sääntely ei mahdollista kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelemättä jättämistä, jos henkilö on esittänyt hakemuksen Suomen viranomaiselle Suomen rajalla, alueella tai kauttakulkualueella, ja tämä tarkoittaa sitä, että tällä ei päästä siihen tilanteeseen, johon pitäisi päästä, silloin kun vihamielinen toimija Suomea tällaisella ihmisaseella haluaa painostaa.

Sitten kysymys on kai lopulta tästä palautuskiellosta — tässäkin salissa tänään päivällä kuultiin monta puhetta siitä —, joka toki on Suomea sitova, mutta jos olen oikein ymmärtänyt, niin palautuskiellon osalta todetaan, että ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, mutta eihän tässä puhuta mitään siitä, pitääkö nämä henkilöt päästää rajan yli. Nythän on kysymys siitä, että me tarvitsemme pykälät, joilla tällaisessa poikkeuksellisessa hyökkäystilanteessa voimme lakata ottamasta näitä hakemuksia vastaan, ja toisaalta sitten myös toimivallasta siitä, että jos raja-asema on suljettu ja joku tulee maastorajan kautta, niin heidät pitää voida pystyä estämään siinä. Ei voi olla niin, että Suomi voitaisiin käytännössä miehittää sillä, että ihmiset vaan tulisivat jonossa rajan yli, ja tämä on kyllä sellainen asia.

Ja sitten yksi asia, mikä itseäni häiritsee hirveästi tässä keskustelussa — sanon sen, arvoisa puhemies, tähän loppuun — on se, että joskus aikanaan kun opiskelin Poliisikoulussa, niin siellä todettiin, että on hyvä, jos ajattelee vähän rikollisin mielin. Silloin pääsee esimerkiksi tutkinnassa helpommin eteenpäin, ja tässä ehkä pitäisi ajatella myöskin niin, hiukan rikollisin mielin, ja miettiä, mitä tekisi täysin häikäilemätön diktaattorimainen henkilö. No, hänhän lähettäisi sellaisia ihmisiä, jotka olisivat hänelle hyödyksi. Eikö vain? Ja se tarkoittaa sitä, että sieltä voi aivan hyvin tulla sitten taisteluosastoja, ja heille annetaan vain ohjeeksi, että ole hyvä, mene tuosta noin rajan yli ja sano ”asylum”, ja kävelet rauhallisesti, et rupea rettelöimään. Tällä tavallahan tämä homma toimii.

Kyllä minä sanoisin, että me olemme nyt niin vakavien kysymysten äärellä, että toivon, että tästä talosta ja tästä salista löytyy riittävä tahto sille, että me nostamme nimenomaan kansallisen turvallisuuden, Suomen ja suomalaisten turvallisuuden, ykkösasiaksi, ja että se näkyy tässä lopullisessa lakiesityksessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.